

Embargo tot maandag 6 september 2021, 20u

Toespraak Voka-voorzitter Wouter De Geest – Rentrée 2021

Geachte Vlaams minister-president,
Geachte vicepremiers, vice-ministers-president, ministers, volksvertegenwoordigers, partijvoorzitters,
Geachte erevoorzitters en bestuursleden van Voka,
Beste ondernemers,
Dames en heren,

Aan het begin van dit jaar stond ik ook op deze plek. Ik sprak toen voor een lege zaal, maar wel met het warme gevoel dat een paar duizend Voka-vrienden op afstand toch dichtbij waren. Ik kan u nu zeggen: u écht weerzien is een plezier, een opluchting en ook een overwinning. Ik mag hopen dat het vandaag goed met u gaat. Vandaag is 90% van de volwassen Vlamingen gevaccineerd. Dat is een wereldprestatie. Onze door vele wetenschappers gedeelde oproep tot versnelde en grootschalige vaccinatie is gehoord en gevolgd. Iedereen die de vaccins ontwikkeld heeft en de vaccinatiecampagne heeft mogelijk gemaakt, verdient onze dank en waardering.

Ik wil ook uitdrukkelijk onze beleidsmakers danken voor de financiële ondersteuning die er tijdens de coronacrisis is geweest voor de bedrijven en onze medewerkers, niet in het minst de tijdelijke werkloosheid Corona en het Vlaams Beschermingsmechanisme. De snelle en massale steun heeft onze economie door de crisis getrokken en tienduizenden jobs gered. Onze ondernemingen hebben de draad weer opgepikt en hebben zicht op groei.

September moet een nieuwe start betekenen. Sta me toe nog een kanttekening te maken bij die nieuwe start. Er zijn nog teveel coronaregels waarvan bedrijven en burgers niet meer begrijpen waarom we ze nog hebben. In bedrijven geldt nog steeds de social distancing. Boterhammetjes opeten in de bedrijfskantine moet op anderhalve meter van elkaar, terwijl dit in de horeca en op festivals dan weer niet moet. Geen enkele ondernemer begrijpt dit nog. De regulitis kan nu veilig worden afgevoerd. Doe dat dan ook. **Geef de arbeidsorganisatie weer in de juiste handen, die van de werkgevers.**

Gelukkig, gelukkig,... trekt de economie weer aan, zijn de orderboeken in onze bedrijven goedgevuld, zit het ondernemersvertrouwen op een historisch hoog peil. We vergeten vandaag zeker niet de sectoren die het nog moeilijk hebben en nog specifieke ondersteuning nodig hebben zoals luchtvaart, toerisme, zakenhotels en events,... Maar de zon schijnt weer, ondernemers zijn zoals steeds ambitieus zijn en gaan resoluut voor groei. De relance in actie, die kan je gaan bekijken op onze bedrijfsvloeren. Wat trouwens velen onder u hebben gedaan: Voka organiseerde 120 politieke zomerstages. Politici van alle gezindten stropen de mouwen op en brengen een halve zomerdag door op de bedrijfsvloer.

Beste politici, wie van u deelnam aan zo'n Voka-zomerstage, zal kunnen getuigen: de eerste bezorgdheid van onze ondernemingen is niet meer het virus maar de krapte op de arbeidsmarkt. **Onze ondernemingen vinden, naast grondstoffen en materialen, geen mensen!** 3 op de 4 ondernemingen geeft aan erg moeilijk medewerkers te vinden. Getalenteerde medewerkers zijn de belangrijkste troef van een onderneming. Het is wat onze Vlaamse ondernemingen competitief maakt. Dat remt de relance en groei van onze Vlaamse ondernemingen af.

De talentvolle medewerkers van morgen zijn de scholieren van vandaag. Excellent onderwijs is de basisvoorwaarde voor een welvarend Vlaanderen. Onze meest recente Voka-paper toont aan dat de gemiddelde onderwijskwaliteit zakt. Ons onderwijs levert ook minder topstudenten af. Minder topstudenten vandaag, betekent minder innovatiekracht over 10 jaar in onze ondernemingen. Minder STEM-studenten vandaag, betekent nog meer knelpuntvacatures in technische functies in de komende jaren. Leerkrachten vormen een sleutel in de opleiding. Daarom moeten we het beroep van leerkracht herijken en herwaarderen. Mijnheer de minister van onderwijs, ik mag hopen dat we ons daar niet bij neerleggen? Een kwaliteitsoffensief is absoluut noodzakelijk.

Ook wij als ondernemers hebben een belangrijke rol in het beter doen werken van onze arbeidsmarkt. Jong en minder jong talent komt niet meer kant-en-klaar de sollicitatieruimte binnengestapt. Wij hebben een rol om zelf jonge mensen mee op te leiden door hen stageplekken aan te bieden en in te zetten op duaal leren. Om eigen medewerkers bij te scholen. Om van levenslang leren echt werk te maken en om divers talent met enige afstand tot de arbeidsmarkt toch kansen te geven.

Als werkgevers hebben we ook een rol te spelen in de her-inschakeling van mensen die lange tijd uit zijn geweest, bijvoorbeeld door een aanslepende ziekte. We mogen van die mensen niet verwachten dat ze na een maandenlange afwezigheid weer meteen fulltime aan de slag gaan. Sommigen kunnen dat, maar voor anderen is een geleidelijke re-integratie nodig. Dat vraagt een open blik van onze HR-diensten. Ik wil daartoe een warme oproep doen.

Als we te weinig mensen vinden, is dat ook omdat te weinig mensen in dit land aan het werk zijn. Te veel mensen blijven aan de kant staan: maar 70% van de mensen op beroepsleeftijd in ons land is aan het werk. Daarmee scoren we Europees gezien echt slecht. We moeten dringend succesvol worden in het activeren van iedereen die om welke reden ook niet actief is. De jobs zijn er. Hier en nu staan 291.000 vacatures open in Vlaanderen. Als we geen antwoorden vinden op de structurele problemen van onze arbeidsmarkt, gaan we welvaart verliezen.

Beste politici, ik ga u heel concreet zeggen wat wij als Voka van u verwachten.

Eén: Maak het verschil tussen werken en niet-werken groter. Wie werkt, moet op het einde van de maand beter af zijn dan wie niet werkt. De Vlaamse jobbonus gaat al even mee. Het Vlaams regeerakkoord is kristalhelder. Wel, **voer de jobbonus dringend in. Dit jaar nog.** En toon dat Vlaanderen zijn arbeidsmarktbeleid zélf in handen neemt. En ja, een jobbonus invoeren heeft een prijskaartje. Maar ondernemers weten: slimme investeringen zijn geen kost, wel een garantie op toekomstig succes.

Twee: Voer een arbeidsmarktbeleid op maat van elke regio. Waarom moet de werkloosheidsreglementering overal in dit land hetzelfde zijn? Vlaanderen moet eigen accenten kunnen leggen in de aanpak en opleiding van werklozen. Zo kan het geen taboe zijn om de duur en de hoogte van de werkloosheidsuitkering variabel te maken en bijvoorbeeld eerst hogere en daarna lagere uitkeringen toe te kennen, degressief in de tijd. Wil Wallonië het anders doen, dan moet dat ook kunnen, uiteraard binnen budgettaire perken. Dat is een arbeidsmarktbeleid op maat, een asymmetrisch arbeidsmarktbeleid zoals dat in het federaal regeerakkoord in het vooruitzicht werd gesteld. Ik lees dat de bevoegde federale minister het asymmetrisch arbeidsmarktbeleid geen strobreed in de weg zal leggen. Welaan dan. Vooruit! Voor ons is dat slechts een eerste stap. Voka wil op termijn een volledige overheveling van alle bevoegdheden rond arbeidsmarkt.

Drie: Maak meer flexibiliteit mogelijk in onze arbeidswetgeving. Zonder flexibiliteit rond nachtarbeid, weekendwerk, arbeidstijden en overuren laten we bestelwagens vol gemiste groei naar onze buurlanden vertrekken. Vandaag kennen we té zware procedures in combinatie met een arbeidswetgeving die een eeuw oud is. Het maakt onze bedrijven log en zet de concurrentiepositie van Vlaanderen onder druk. Ook de wet-Renault moeten we kritisch bekijken. Ik roep de werkgevers en de vakbonden in de Groep van Tien op om daar werk van te maken. Wetgeving die verlamt, is wetgeving die niet meer deugt.

Beste ondernemers, onze toekomst staat sowieso onder druk. De klimaatverandering is de allergrootste uitdaging van deze eeuw. Ik gebruik bewust het woord 'uitdaging'. De klimaatverandering daagt ons uit, en die uitdaging verdient een antwoord. Ik wil oproepen tot optimisme. We can do this! Al te vaak worden we om de oren geslagen met doemverhalen over een nabije toekomst in verval. Wie mensen doemverhalen voorschotelt, installeert een angstklimaat. Dat is het tegenovergestelde van wat we nodig hebben. Wie angstig is, klampt zich vast aan wat hij kent. Terwijl we net nieuwe technologische innovaties nodig hebben. We hebben geloof in de toekomst nodig. Geloof dat we dit gaan waarmaken. Ja, de klimaatverandering stelt ons voor uitdagingen. En ja, we zullen transformeren en zorgen voor nieuwe manieren om een goed leven te kunnen blijven uitbouwen. Ik wil ook u - beste politici - oproepen tot meer volutarisme in uw discours over het klimaat.

Niets doen is inderdaad geen optie, elke onderneming in Vlaanderen erkent dat. Onze CO2-uitstoot moet drastisch dalen. De Europese Commissie verwacht dat de Belgische uitstoot met 47% daalt tegen 2030, vergeleken met het jaar 2005. Daar zitten we nog ver af. Elke bijkomende ton CO2 die de lucht ingaat,

versterkt verder de klimaatverandering. Laat het vermijden van extra CO₂-uitstoot de toetssteen zijn van elk nieuw beleid, van welke minister en van welk niveau dat beleid ook uitgaat. Wij als ondernemingen gaan hierin mee onze verantwoordelijkheid nemen.

Dat brengt me bij ons energiebeleid.

Beste politici, beste aanwezigen, reeds 20 jaar ontbreekt een duidelijke overheidsvisie op energiebeleid. De polarisatie is toegenomen, maar de oplossingen blijven uit. Wat is de positie van Voka en de Vlaamse ondernemingen?

Allereerst en bovenal: we moeten **inzetten op duurzame en koolstofarme energie**, investeren in nieuwe vormen van energie-opslag en iedereen mobiliseren om te werken aan energie-efficiëntie. Dat is de toekomst voor onze huidige en toekomstige bedrijven.

Ten tweede is een energienorm noodzakelijk. Zo'n energienorm is al lang beloofd, maar is nog steeds niet omgezet in de praktijk. Wat houdt dat in? De energieprijzen voor onze bedrijven moeten competitief zijn. Te dure energie prijst onze ondernemingen uit de markt. Naast competitiviteit is prijsstabiliteit een belangrijke voorwaarde. Tot op heden hebben we op dat vlak geen geruststellende garantie gekregen: een energienorm ontbreekt. Mag ik eraan herinneren dat deze verzuchting – deze eis – al regeerakkoord na regeerakkoord wordt meegesleept?

Ten derde is er de leverzekerheid. Voka heeft vorig jaar bij de regeringsvorming gewaarschuwd dat het te laat is om te wachten met een beslissing over de kernuitstap tot eind dit jaar. We hadden 2 gigawatt kerncapaciteit kunnen aanhouden, mocht dat op tijd en stond zijn beslist. Helaas moeten we vandaag vaststellen dat het onzeker is of een verlenging nog tijdig kan gebeuren om de bevoorradingszekerheid in de winter van 2025-2026 te garanderen. In mensentaal, als we niet opletten, gaat over 5 jaar het licht uit. Wat wel zeker is, is dat we sowieso, in elk scenario, extra productiecapaciteit moeten installeren, gelet op de voortschrijdende elektrificatie van onze maatschappij en economie. **Welke mix van elektriciteitsproductie er ook gekozen wordt, er zal in ieder geval extra productiecapaciteit nodig zijn via een beperkt aantal nieuwe gascentrales, met een zo klein mogelijke CO₂-uitstoot**. Daarvoor zullen vergunningen moeten uitgereikt worden, en dit moet gebeuren in een bedrijfszekere en rechtszekere context. Dat geldt trouwens evenzeer voor hernieuwbare energieprojecten. Belangrijk is ook dat we – zelf – door lokale productie - in alle regio's - voldoende energie produceren om aan de lokale noden te voldoen. We mogen niet rekenen op de goodwill van onze buurlanden om onze bevoorrading te verzekeren.

Het is nu aan de politieke verantwoordelijken om alle scenario's naast elkaar te leggen en te kiezen voor de beste oplossing en de beste energiemix. Vanuit het bedrijfsleven blijven we aandringen op een transparante besluitvorming met een duidelijke roadmap: deel de data op basis waarvan de beslissingen tot stand komen.

De energietoekomst is te belangrijk om in achterkamers te bedisselen. Elke beslissing zal door Voka en onze bedrijven getoetst worden aan drie criteria: wordt onze energieopwekking duurzaam en koolstofarm? Zijn competitieve en stabiele prijzen mogelijk? Is de bevoorradings- en leverzekerheid gegarandeerd?

Dat er werk op de plank ligt, moge duidelijk zijn. Met Voka verwachten we na dit coronajaar een andere focus van onze politici. De crisis beheersen en beheren, dat is nu stilaan achter de rug. We hebben allemaal veerkracht getoond. Dat is waar. Maar vallen en weer opveren, daarmee blijf je nog steeds ter plaatse staan. Op tal van gebieden moet Vlaanderen een sprong voorwaarts maken. We moeten weer groeien. En dat vergt durf, moed, daadkracht. **We moeten van beheer naar beleid, van veerkracht naar daadkracht!**

Je hoort het al lang en tegenwoordig overall: ons concurrentievermogen boert achteruit, we verliezen welvaart, de rechtszekerheid ontbreekt in het vergunningenbeleid, we hebben nood aan hervormingen, de kwaliteit van onderwijs blijft dalen etc. Ik voeg er nog één cruciaal element aan toe: onze begroting kleurt bloedrood, de kas van de overheid is leeg. De coronacrisis laat ons achter met een gezonde samenleving, maar met een doodzieke begroting: we kijken dit jaar aan tegen een tekort van 38 miljard euro. Onze begroting klassiek oplappen met een besparingske hier en belastingverhogingen daar, is absoluut uit den boze. Het zou voor de zoveelste keer het kopen van uitstel zijn. Onze fiscaliteit is een koterij en moet

dringend worden aangepakt. Onze pensioenen dreigen onbetaalbaar te worden en na de uitgelekte plannen van de verantwoordelijke minister eind vorige week nog meer, nog veel meer. Wie trouwens denkt dat morrelen aan het aanvullend pensioen iets gaat oplossen, die dwaalt. Laat het klaar en duidelijk zijn: handen af van de tweede pensioenpijler! Pensioenen stel je veilig door de loopbanen te verlengen, meer mensen aan het werk te krijgen en loopbanen werkbaarder te maken. Dat zien we vandaag niet in de uitgelekte plannen. Ik moet u bekennen: een minister die maandenlang naarstig gewerkt heeft aan een plan, en dan met dit onvoldragen werkstuk komt... dat frustrert. Ik mag hopen dat de andere belangrijke hervormingen die we dit najaar moeten aanpakken niet op dezelfde manier worden aangepakt.

En ja, ook onze staatsstructuur moet worden aangepast. Ja, een volgende staatshervorming is noodzakelijk. Op heel veel domeinen schuurt en kraakt dit land in al zijn voegen, elke dag meer en meer. Zeker in een crisisperiode als die van de voorbije 18 maanden wordt duidelijk dat de bevoegdheidsverdeling niet klopt en snelle oplossingen en echte doorbraken in de weg staat. Wat Voka betreft, moet niet alleen arbeidsmarktbeleid, maar ook gezondheidszorg integraal een regionale bevoegdheid worden. Als het gebrek aan coördinatie in de voorbije gezondheids crisis één ding heeft bewezen, dan wel dat een kat haar jongen niet meer vindt in hoe de bevoegdheden vandaag versnipperd zijn. En laat ons niet in de val trappen om alles terug te centraliseren. Er is maar 1 weg mogelijk: en dat is de weg van de investeringen en de hervormingen. Doen we dat goed, en voeren we een productiviteitsoffensief, dan gaan we weer groeien, dan neemt onze welvaart toe en vinden we weer aansluiting bij het koppeloton in Europa.

Met de hervormingen mogen we niet talmen. Er zijn veel werven: arbeidsmarkt, klimaat en energie, fiscaliteit, de pensioenen de organisatie van onze overheid, het vergunningenbeleid, de begroting, het onderwijs etc. We zijn al 20 jaar aan het surplacen wat neerkomt op het ontvluchten van onze verantwoordelijkheid. En er is geen tijd meer. Ik herhaal het: **we verwachten meer van u, politici.** *Plus est en vous. The time is now.* Nu is het aan u om te investeren en te hervormen! We hebben goede bedrijven, goede medewerkers, goede universiteiten, enz. Maar het beleidskader en de omgevingsfactoren zijn niet op hetzelfde niveau.

De hervormingen die noodzakelijk zijn, vergen lef en ambitie. Ze zullen van iedereen inspanningen vragen. Het politieke eigenbelang moet aan de kant. Toon daarom waar we naartoe gaan. Overtuig de bevolking van de noodzaak. Een marketingcampagne om de relanceplannen uit te dragen is ok, maar echt niet voldoende. Leiderschap valt niet in te kopen bij reclamebureaus. Leiders luisteren aandachtig, zetten de koers uit en houden het stuur stevig vast. Echt leiderschap verbindt!

Beste regeringen, in de Vlaamse ondernemingen van Voka heeft u een partner en een bondgenoot, enkel en alleen op voorwaarde dat u resoluut kiest om een toekomstgerichte agenda te realiseren.

Met Voka maakten we midden de crisis al een hervormingsplan: ons Plan Samen Groeien biedt een blauwdruk van het pad dat van Vlaanderen opnieuw een voortrekker in de wereld maakt. Met onze nieuwe baseline *Samen Groeien, Samen Ondernemen*, integreren we ons Plan 100% in onze Voka werking en visie. Want onze Vlaamse ondernemingen zijn ook in snel tempo aan het veranderen. Meer ondernemingen dan ooit engageren zich in het Voka Charter Duurzaam Ondernemen en gaan ambitieuze veranderingstrajecten aan. Voka zet in elke provincie Digihubs op, en maakt de digitalisering ook voor kmo's haalbaar en betaalbaar. En onze Voka Health community is nog nooit zo actief geweest.

Wij doen er elke dag alles aan om ondernemerschap te doen groeien. Zodat onze ondernemingen kunnen groeien. Zodat wij samen groeien, voor meer welvaart en welzijn voor iedereen. Daar staat Voka voor, daar gaat Voka voor.

Beste ondernemers, wanneer de nood het hoogst was, stonden ondernemingen pal. Samen tonen we de weg vooruit. Wat er ook op ons pad komt, we kunnen het aan.

Ik dank u voor uw toewijding en doorzettingsvermogen, en ik wens u allen een vruchtbaar werkjaar toe.

Wouter De Geest,
6 september 2021, Bozar Brussel